

ROZSUDOK
V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: **M.K.**, nar. X., bytom ul. S., B., právne zast. Mgr. M.M., advokátom, Advokátska kancelária so sídlom H., B. proti žalovanému: **I.O.**, *obchodné meno: I.O. - A.*, IČO: X., námestie J., P., právne zast. JUDr. J.P., advokátom, Advokátska kancelária so sídlom v D., R., **o určenie neplatnosti vystúpenia zo združenia**, na dovolanie žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne zo 7. júla 2010, č. k. 8Cob 62/2009-321 (vec Okresného súdu v Prievidzi, sp. zn. 14 Cb 168/2005), takto

r o z h o d o l:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne zo 7. júla 2010, č. k. 8Cob 62/2009-321 **z r u š u j e** a vec vracia odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e:

Žalobou podanou na Okresný súd v Prievidzi dňa 18.07.2005, vedenou pod sp. zn. 14Cb/168/2005, sa žalobca domáhal určenia, že vystúpenie žalovaného zo združenia je neplatné. Svoj návrh odôvodnil tým, že dňa 06.03.2001 uzavrel so žalovaným zmluvu o združení podľa § 829 a nasl. OZ za účelom vymoženía finančného plnenia, ktoré je predmetom sporu na Okresnom súde v Prievidzi pod spisovou značkou 14Cb/237/1999. Ide o konanie o náhradu škody, kde žalobcom je žalovaný v našom spore a žalovaná je Slovenská republika, zastúpená M. Škoda mala žalobcovi vzniknúť v dôsledku neplnenia zmluvy o kúpe a výhradnom obchodnom zastúpení č. 00280992/2 zo dňa 28.9.1992, vrátane dodatkov. Všetky práva a povinnosti vyplývajúce z predmetnej zmluvy žalovaný vložil do združenia so žalobcom, ako aj svoje obchodné poznatky a skúsenosti (know - how). Žalobca pred podpisom zmluvy (12.01.2001) vložil do združenia finančné prostriedky v sume 550 000 Sk a zaviazal sa vložiť ďalšie finančné prostriedky najviac do sumy 5 000 000 Sk (vrátane už poskytnutých 550 000 Sk). Dňa 15.08.2001 uzavreli účastníci združenia dodatok č. 1 k zmluve o združení, v zmysle ktorého žalobca vložil do združenia ďalšie finančné prostriedky v sume 500 000 Sk. Súčasne sa zmenil pomer, v akom si účastníci združenia mali rozdeliť vymožené finančné plnenie, a to z pôvodného „pol na pol“ na 60% v prospech žalobcu a 40% v prospech žalovaného. Listom zo dňa 14.03.2005 žalovaný oznámil žalobcovi, že podľa § 838 ods. 1 OZ vystupuje zo združenia, čo odôvodnil tým, že žalobca nereagoval na jeho výzvu na poskytnutie ďalších finančných prostriedkov v sume 3 500 000 Sk. Žalobca v odôvodnení svojho návrhu poukázal na to, že v čase, keď žalovaný žiadal od neho ďalšie finančné prostriedky, už nemal pohľadávku zo zmluvy o kúpe a výhradnom obchodnom zastúpení č. 00280992/2, nakoľko túto na základe zmluvy zo dňa 02.09.2004 postúpil (odplatne) spoločnosti P., a. s. Podľa názoru žalobcu vystúpenie žalovaného zo združenia bolo v rozpore s ustanovením § 838 ods. 1 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého môže účastník zo združenia vystúpiť, nie však v nevhodnej dobe a na ujmu ostatných účastníkov združenia. Vystúpenie žalovaného zo združenia sa udialo v nevhodnej dobe preto, že vec vedená na Okresnom súde v Prievidzi pod sp. zn. 14Cb/237/1999 v čase vystúpenia ešte nebola právoplatne skončená. Ujma žalobcu spočívala v tom, že vystúpením zo združenia, ako aj predchádzajúcim postúpením pohľadávky bez vedomia žalobcu (ktorej vymoženie bolo predmetom zmluvy o združení) žalovaný zmaril účel združenia, a tým aj 60% -ný podiel žalobcu na zisku.

Žalovaný sa k žalobe pôvodne nevyjadril. Neskôr už v rámci odvolacieho konania svoj postup v súvislosti s vystúpením so združenia obhajoval tým, že žalobca na neho vyvíjal

nátlak, v rámci ktorého najprv dosiahol zvýšenie svojho podielu z 50% na 60% a neskôr žiadal uzavretie ďalšieho dodatku, podľa ktorého mu malo patriť 100% vymoženej pohľadávky, inak že mu nedá ďalšie finančné prostriedky. Keďže žalovaný potreboval peniaze na financovanie svojho sporu so štátom, postúpil pohľadávku spoločnosti P., a. s., za čo dostal 500 000 Sk, ktoré použil na zaplatenie súdneho poplatku v konaní 14Cb/237/1999. Po vystúpení zo združenia (18.04.2005) žalovaný žalobcovi vrátil ním vložených 1 050 000 Sk poštovou poukážkou, žalobca si však peniaze odmietol prevziať. Tieto peniaze žalovaný získal ako odplatu za postúpenie pohľadávky Ing. J.O. po tom, čo odstúpil od predchádzajúcej zmluvy o postúpení pohľadávky, uzavretej so spoločnosťou P., a. s. Neskôr odstúpil aj od zmluvy s Ing. O.

Súd prvého stupňa návrh pôvodne zamietol s odôvodnením, že zmluva o združení je podľa § 39 OZ neplatná, pretože odporuje zákonu (ustanoveniu § 829 ods. 1 OZ) a z dôvodu jej neplatnosti je potom aj následné vystúpenie žalovaného z takéhoto neplatného vzťahu právne bezvýznamné. Poukázal na to, že ani jeden z účastníkov nemal záujem na spoločnom podnikaní a z obsahu zmluvy nevyplýval ani iný spoločenský účel (napr. kultúrny, vzdelávací príp. iný), tak ako to vyplýva z ust. § 829 ods. 1 OZ. V skutočnosti bolo účelom zmluvy poskytnutie pôžičky zo strany žalobcu v sume 1 050 000 Sk, za čo mal žalobca dostať 60% zo sumy 1 200 000 000 Sk, uplatňovanej žalovaným v spore vedenom na Okresnom súde v Prievidzi pod sp. zn. 14Cb/237/1999. Ďalším dôvodom na zamietnutie návrhu bola skutočnosť, že žalobca nepreukázal naliehavý právny záujem na určenie neplatnosti vystúpenia žalovaného zo združenia podľa § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Trenčíne rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Na rozdiel od súdu prvého stupňa dospel k záveru, že medzi žalobcom a žalovaným došlo k platnému uzavretiu zmluvy o združení, pretože s výnimkou protiprávneho konania nie je dojednanie účelu združenia zákonom vymedzené ani obmedzené. V ďalšom konaní sa mal prvostupňový súd zaoberať žalobcom tvrdenými dôvodmi neplatnosti vystúpenia žalovaného zo združenia a svoje dokazovanie zamerať na zistenie, či k vystúpeniu žalovaného došlo v nevhodnej dobe a na ujmu žalobcu.

Po doplnení dokazovania súd prvého stupňa žalobu opätovne zamietol s odôvodnením, že žalovaný síce zo združenia vystúpil v nevhodnej dobe, avšak žalobca žiadnym dôkazom nepreukázal, že vystúpenie žalovaného zo združenia bolo na jeho ujmu. Žalovaný nezískal

žiadne finančné prostriedky ani z konania 14Cb/237/1999 (lebo ešte nebolo skončené), ani z postúpenia pohľadávky. Naopak žalovaný súdu preukázal, že finančné prostriedky poskytnuté žalobcom mu vrátil, ale žalobca ich neprijal. Súd za nevhodnú dobu považoval to, že spor vedený na Okresnom súde v Prievidzi pod sp. zn. 14Cb/237/1999 v čase vystúpenia nebol skončený. Išlo o nevhodnú dobu preto, lebo v tom čase ešte nebol splnený účel, na ktorý bolo združenie založené. Vzhľadom k tomu, že obe podmienky (nevhodná doba a ujma) musia byť splnené súčasne a žalobca jednu z nich nepreukázal, došlo podľa názoru prvostupňového súdu k platnému vystúpeniu žalovaného zo združenia, pričom súd prihliadol aj na to, že žalovaný mal na vystúpenie zo združenia vážne dôvody. Vážnosť dôvodov na vystúpenie zo združenia videl súd v tom, že žalobca neustále zvyšoval svoje požiadavky na podiel na zisku, o čom svedčí dodatok č. 1 k zmluve o združení.

Proti predmetnému rozsudku podal žalobca odvolanie. Krajský súd v Trenčíne ako odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že určil, že vystúpenie žalovaného zo združenia je neplatné. Konštatoval, že hoci súd prvého stupňa vykonal dokazovanie v potrebnom rozsahu a náležite zistil skutkový stav, vykonané dôkazy nesprávne vyhodnotil a dospel k nesprávnemu právnemu záveru. Odvolací súd na rozdiel od prvostupňového súdu zaujal stanovisko, že žalovaný vystúpil zo združenia v nevhodnom čase a na ujmu žalobcu ako ďalšieho účastníka združenia, pričom neboli preukázané vážne dôvody, pre ktoré by bol oprávnený tak urobiť. Odvolací súd sa stotožnil s názorom prvostupňového súdu, že k vystúpeniu došlo v nevhodnej dobe, keďže vec vedená na Okresnom súde v Prievidzi pod sp. zn. 14Cb/237/1999 ešte nebola právoplatne skončená, a teda v čase vystúpenia žalovaného nebol splnený účel, na ktorý bolo združenie založené. Keďže k vystúpeniu došlo zjavne v nevhodnom čase, je zrejmé, že k nemu došlo aj na ujmu žalobcu, pretože účel združenia - vymożenie finančného plnenia, ktoré je predmetom ešte neskončeného sporu, doposiaľ nebol splnený. Odvolací súd poukázal tiež na úkony žalovaného, ktorý vymáhanú pohľadávku opätovne bez vedomia žalobcu postupoval tretím osobám za odplatu, pričom o výške odplaty žalobcu neinformoval, ani mu nevyplátil jeho podiel dohodnutý v zmluve o združení. Odvolací súd na rozdiel od prvostupňového nezhliadol ani žiadne vážne dôvody oprávňujúce žalovaného vystúpiť zo združenia. Zmena výšky podielu na zisku v zmysle dodatku č. 1 k zmluve o združení nie je relevantným dôkazom preukazujúcim žalovaným tvrdený nátlak zo strany žalobcu.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný včas dovolanie z dôvodu, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. c/ OSP). Namietal predovšetkým nesprávnosť záveru odvolacieho súdu, že ak došlo k vystúpeniu zo združenia v nevhodnej dobe, tak to zároveň znamená, že k nemu došlo aj na ujmu navrhovateľa. Obidva predpoklady podľa § 838 ods. 1 OZ treba podľa dovolateľa posudzovať samostatne, pričom dôkazné bremeno zaťažuje žalobcu. Nesúhlasil ani so záverom odvolacieho súdu, že vystúpenie bolo na ujmu žalobcu, lebo účel združenia nebol splnený. Poukázal na to, že pokiaľ by došlo k splneniu účelu združenia, táto skutočnosť by bola ipso facto dôvodom zániku združenia. Akceptácia výkladu § 838 ods. 1 OZ, ktorý prijal odvolací súd, by podľa dovolateľa viedla k absurdnému záveru, že akékoľvek vystúpenie zo združenia pred splnením účelu, na ktorý bolo založené, je na ujmu ostatných účastníkov združenia. Žalobca podľa dovolateľa v konaní neprodukoval žiadny dôkaz na preukázanie ujmy, nešpecifikoval, aká ujma mu mala vzniknúť, a to ani z hľadiska charakteru (majetková, nemajetková), ani z hľadiska rozsahu. Naproti tomu žalovaný preukázal, že finančné prostriedky, ktoré žalobca do združenia vniesol, mu boli vrátené. Žalobcovi podľa názoru dovolateľa ani nemohla vzniknúť žiadna ujma, pretože v konaní bolo preukázané, že žalovaný doposiaľ nezískal žiadne finančné prostriedky zo sporu vedeného na Okresnom súde v Prievidzi pod sp. zn. 14Cb/237/1999 a ani z postúpenia pohľadávky, nakoľko od predmetných zmlúv odstúpil, resp. tieto neboli zo strany nových nadobúdateľov plnené. Napokon dovolateľ poukázal na to, že odporca mal vážne dôvody na vystúpenie zo združenia, a to 1./ porušenie povinnosti žalobcu poskytnúť dohodnuté finančné prostriedky v prospech združenia a 2./ nátlak žalobcu na žalovaného, ktorým sa snažil dosiahnuť vo svoj prospech zmenu pôvodne dohodnutých podielov na zisku.

Žalobca sa k dovolaniu žalovaného vyjadril tak, že navrhol dovolanie zamietnuť. Odvolací súd podľa neho správne aplikoval ust. § 838 ods. 1 OZ na zistený skutkový stav a zo správnych skutkových záverov vyvodil správne právne závery. Vystúpenie žalovaného bolo preukázateľne urobené na ujmu žalobcu, lebo bez jeho účasti nemal žalobca ako dosiahnuť účel združenia, t. j. vymoženie pohľadávky, ktorá je predmetom konania na Okresnom súde v Prievidzi pod sp. zn. 14Cb/237/2009. Vystúpením žalovaného by združenie zaniklo a žalobca by stratil svoj 60% -ný podiel z vymoženej pohľadávky, čím by mu vznikla hmotná ujma veľkého rozsahu. Žalobca tiež poukázal na to, že pre neplatnosť vystúpenia zo združenia postačuje spôsobenie akejkoľvek ujmy, ktoré je v príčinnej súvislosti s vystúpením zo združenia. Za správny považoval žalobca aj záver

odvolacieho súdu o neexistencii žiadnych vážnych dôvodov, ktoré by žalovaného oprávňovali vystúpiť zo združenia. Opätovne poukázal na to, že v čase, keď žalovaný požadoval od žalobcu finančné prostriedky na účely združenia, už nebol veriteľom pohľadávky, nakoľko táto bola postúpená na tretiu osobu. Okrem toho žalovaný vo svojej žiadosti presne nešpecifikoval ani nepreukázal, na čo majú byť finančné prostriedky použité, resp. neuviedol žiadny konkrétny účel ich použitia. Podľa žalobcu sa jednalo o snahu žalovaného bezdôvodne sa na jeho úkor obohatiť a takéto konanie odporujúce dobrým mravom nemôže požívať súdnu ochranu. Tvrdenia žalovaného o údajnom nátlaku zo strany žalobcu považuje tento za čisto účelové a vykonštruované, ich pravdivosť nebola v konaní preukázaná.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10 ods. 2 OSP) po zistení, že sú splnené procesné podmienky dovolania, preskúmal rozhodnutie odvolacieho súdu v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý, prihliadol aj na vady, ktoré v dovolaní uplatnené neboli, pretože mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 236 ods. 1/, § 238 ods. 1/, § 240 ods. 1/, § 241 ods. 1/, § 242 ods. 1/ OSP). Zistil, že dovolanie je podané dôvodne, preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2 OSP).

V súdnej veci základom nároku je zmluva o združení, uzavretá podľa § 829 a nasl. OZ. Základnou (esenciálnou) zložkou je účel združenia, za ktorým účelom sa zmluva o združení uzatvára. Skúmaniu účelu tejto zmluvy sa čiastočne venoval prvostupňový súd pri vynesení prvého (neskôr zrušeného odvolacím súdom) rozsudku. Tento účel zmluvy je uvedený v úvode zmluvy takto (dosiahnutie účelu):

„Vymożenie celého finančného plnenia, ktoré je predmetom sporu na Okresnom súde v Prievidzi, sp. zn. 14Cb 237/99 od všetkých žalovaných subjektov (odporcov v 1/, 2/ a 3/ rade). Predmetom súdneho sporu je náhrada škody, ktorá vznikla zmluvnej strane A. z titulu neplnenia záväzkov vyplývajúcich zo Zmluvy o kúpe a výhradnom obchodnom zastúpení č. 00280992/2 zo dňa 28.9.1992, vrátane všetkých jej dodatkov“.

Dovolaciemu súdu však tento účel nie je jasný. Nejasnosť spočíva v tom, akým spôsobom združenie tento účel chce dosiahnuť. Jednostranným vplyvaním na nezávislý súd alebo sudcu aj osôb, ktoré nie sú účastníkmi konania, pretože aj oni sú na tom finančne zainteresovaní!? Ak nie, potom akým spôsobom podľa zmluvy sa to má realizovať. Takýto spôsob realizácie by bol v zjavnom rozpore so zákonom (§ 39 OZ), dokonca aj s Ústavou SR.

Uplatnenie nároku pred súdom a práva a povinnosti účastníkov konania, prípadne ďalších osôb sú upravené v procesnom predpise, podľa ktorého súdy aj účastníci musia postupovať (Občiansky súdny poriadok) a nijaké zmluvy o združení tento zákonný postup nemôžu narušiť ani upraviť. Tieto okolnosti súd musí dokazovať, a to predovšetkým výsluchom účastníkov (§ 131 v spojení s § 211 ods. 2 OSP). To, akým spôsobom účastník svojho nároku sa môže domôcť (dôkazná povinnosť, právne zastúpenie) a možnosť využitia týchto prostriedkov súd účastníkovi vždy umožňuje. V ustanoveniach OSP je riešený spôsob, ako a kedy účastník je povinný platiť súdne poplatky a pokiaľ peniaze nemá, ako si ich prechodne zabezpečiť.

Aj ostatné časti vlastnej zmluvy o združení nezodpovedajú platnej právnej úprave. Ťažko je považovať právny úkon (a zmluva o združení takým právnym úkonom je) za určitý a zrozumiteľný (§ 37 ods. 1 OZ), keď vychádza z toho, že nárok uplatnený pred súdom a len súd rozhodne, či bude úspešný a v akej výške, sa v takom prípade zmení na pohľadávku. Zmluva o združení však vychádza z plného úspechu uplatneného nároku pred súdom.

Dovolací súd preskúma rozhodnutie odvolacieho súdu v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý (§ 242 ods. 1 OSP). Z tohto dôvodu dovolací súd sa dotkol aj posúdenia vlastnej zmluvy dotýkajúcej sa práv a povinností účastníkov. Zmluva o združení (pokiaľ by obstál jej účel) pre svoju platnosť by vyžadovala, aby bola viazaná na odkladaciu podmienku (pozitívny výsledok súdneho sporu). Podľa ustanovenia § 36 ods. 2 OZ totiž podmienka je odkladacia, ak od jej splnenia závisí, či právne následky úkonu nastanú. Pri výklade zmluvy o združení, ako ho prezentuje žalobca, jej časti, podľa ktorej „Každý účastník môže zo združenia vystúpiť, nie však v nevhodnej dobe a na ujmu ostatných účastníkov združenia. Z vážnych dôvodov však môže zo združenia vystúpiť kedykoľvek, a to aj keď bola dohodnutá výpovedná lehota“ (§ 838 ods. 1 OZ) by žalovaný zo združenia od začiatku súdneho sporu vyvolaného žalobcom vystúpiť nemohol do jeho skončenia, pretože z jeho pohľadu by to bola „nevhodná doba“.

Na strane druhej, ak by žalovaný subjektívne dospel k záveru, že výsledok sporu bude negatívny alebo aspoň pochybný, ustanovenie druhej vety citovaného § by mu umožňovalo

vystúpiť zo združenia vždy. Združenie právnu subjektivitu nemá (§ 829 ods. 2 OZ) a tým práva a povinnosti si účastníci môžu uplatňovať v podstate len ako fyzické osoby.

Ďalej dovolací súd považuje za nedostatočné posúdenie hmotnoprávných následkov postúpenia pohľadávky (§ 524 a nasl. OZ). Nevedno, čo vlastne domnelý veriteľ postúpil. Ak postúpil pohľadávku, tá by mala byť postihnutelná exekúciou (§ 525 ods. 1 druhá veta OZ), ak však ide o akési postúpenie nároku, o ktorom rozhodne súd, či ide o pohľadávku, také postúpenie je predčasné, lebo ho zákon nepozná.

Z týchto hľadísk odvolací súd vec musí posúdiť po objasnení ustanovení zmluvy o združení, ktoré sa nejavia jasné a zrozumiteľné.

Právny názor dovolacieho súdu je pre odvolací súd záväzný, pričom odvolací súd rozhodne aj o náhrade trov pôvodného aj dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 OSP).

P o u ě n i e: Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 26. januára 2011

JUDr. Jozef Štefanko, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Michaela Szöcsová